

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
“ ___ ” _____ 2021 р.

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи бакалавра
зі спеціальності 071 Облік і оподаткування
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою
«Облік і аудит»
(назва освітньої програми)

на тему: Особливості обліку та контролю операцій оптової торгівлі:
сучасний стан та перспективи розвитку (на прикладі ТОВ "АНД ГРУПП")
(назва теми)

Виконавець:

Студентка ЦЗВФН
Путренко Валерія Віталіївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Шаровська Тамара Сергіївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Торгівля — це одна із форм підприємницької діяльності. Мета торговельної діяльності — отримання прибутку. В умовах конкуренції для отримання прибутку важливе значення має організація та контроль бухгалтерського обліку товарів для прийняття управлінських рішень, які визначають стратегію й тактику діяльності для реалізації товарів, методи залучення покупців, умови надання знижок для швидкого реагування на попит конкретних товарів на ринку, просування товарів від їх виробництва до споживача та інших рішень, від яких саме й залежить прибуток. Ефективність прийнятих управлінських рішень залежить від забезпечення управлінського персоналу необхідною, своєчасною та достовірною інформацією, основним джерелом якої є бухгалтерський облік.

Вагомий внесок у дослідження теоретичних та практичних аспектів бухгалтерського обліку товарів в оптовій торгівлі зробили такі автори, як О. Ю. Агафоненко, Ю. А. Верига, В. О. Іваненко, Л. В. Івченко, А. М. Должанський, О. Г. Дроздова, І. Б. Дутчак, Б. М. Занько, О. А. Зоріна, О. В. Карпенко, А. А. Мазаракі, В. С. Марцин, Г. В. Нашкерська, Н. І. Трішкіна, О. В. Фоміна, Н. В. Фоменко та ін. [12; 18; 21; 33]. У свою чергу, вивчення праць авторів з питань розвитку методичних підходів до облікового відображення товарів свідчить про те, що вони є неоднозначними та дискусійними. Дана ситуація призводить до необхідності їх удосконалення.

Мета і завдання дослідження є обґрунтування і вивчення теоретичних і методологічних положень та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю операцій оптової торгівлі підприємств.

Для досягнення цієї мети було поставлено наступні завдання:

- ознайомлення з теоретичними основами оптової торгівлі, як економічної категорії та об'єкту обліку;
- ознайомлення з особливостями обліку оптової торгівлі;
- охарактеризувати організацію обліку оптової торгівлі на досліджуваному підприємстві;
- визначити фінансовий стан досліджуваного підприємства;
- запропонувати шляхи вдосконалення організації системи обліку оптової торгівлі та внутрішнього контролю на підприємстві.

Об'єктом дослідження є господарська діяльність ТОВ «АНД ГРУПП» в частині операцій, пов'язаних із формуванням бухгалтерських та аналітичних даних щодо оптової торгівлі.

Предметом дослідження є надання теоретичних та методологічних основ та практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку та внутрішнього контролю операцій оптової торгівлі.

Методи дослідження. Теоретико-методологічні основи дослідження базувалися на загальнонаукових методах пізнання. При розробці діагностики та оцінці її ефективності використовувались абстрактно-логічні, точні наукові методи:

індукція - на етапі збору, систематизації та обробки даних; дедукція - у процесі теоретичного розуміння ситуації та знаходження основних причин її виникнення аналіз та синтез; конструктивний метод - групування пропозицій щодо вдосконалення обліку; графічний - для складання діаграм і таблиць.

Дослідницька база даних. Науковою основою цієї праці є наукові роботи місцевих та зарубіжних вчених: публікації, видання, монографії, законодавства, стандарти, законодавчі акти, нормативи. Також використовувались фінансові звіти та документи первинного, аналітичного та синтетичного обліку підприємства ТОВ «АНД ГРУПП».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Теоретичні основи оптової торгівлі як об'єкт обліку*» розкрито сутність, класифікацію та види оптової торгівлі; розглянуто нормативне забезпечення обліку операцій оптової торгівлі; процес ціноутворення; досліджено сучасну проблематику операцій оптової торгівлі.

У другому розділі «*Діюча система та напрями вдосконалення обліку оптової торгівлі на ТОВ «АНД ГРУПП»*» проаналізовано організаційно-економічну характеристику підприємства; досліджено особливості ведення обліку операцій оптової торгівлі на підприємстві; висвітлено шляхи вдосконалення ведення обліку операцій оптової торгівлі на досліджуваному підприємстві; проаналізовано ефективність використання товарних запасів на підприємстві.

У третьому розділі «*Організаційно-методичні засади контролю операцій оптової торгівлі на ТОВ «АНД ГРУПП»*» охарактеризовано систему внутрішнього контролю операцій оптової торгівлі на та запропоновано шляхи її удосконалення.

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного дослідження теоретичних та методичних аспектів операцій оптової торгівлі, оцінки діючої практики обліку та контролю на ТОВ «АНД ГРУПП» та визначення напрямів їх удосконалення зроблені висновки наведені нижче.

Оптова торгівля відіграє важливу роль у забезпеченні товарного обміну, об'єднуючи території, встановлюючи доцільні господарські зв'язки між виробниками та покупцями. Поглиблення і вдосконалення цієї ролі оптової торгівлі є важливою об'єктивною передумовою забезпечення стабільного та динамічного розвитку економіки нашої країни на шляху її ринкових перетворень.

В умовах ринкової економіки для підприємств роздрібною торгівлі значущим є процес формування цінової політики. Це зумовлено насамперед тим, що ціна - один з найгнучкіших економічних інструментів, правильне та раціональне використання якого робить підприємство конкурентоспроможним, стабільним, підвищує темпи реалізації товарів, сприяє отриманню такого прибутку, який забезпечує подальший розвиток підприємства.

Компанія A&D була заснована в 1977 році в Токіо. Історія A&D почалася в дні зародження цифрової електроніки. У цей час для контролю і управління промисловими процесами, а також для проведення вимірювань в основному використовувалися механічні прилади.

Бухгалтерський облік у торгівлі, як і в інших галузях, ведеться згідно із законодавством України та національними стандартами бухгалтерського обліку.

Особливості галузі зумовлюють особливості обліку в ній:

1. У торгівлі немає витрат, пов'язаних з виробництвом продукції, але є витрати, пов'язані зі зберіганням та реалізацією товарів. Ці витрати називаються витратами обігу і обліковуються на рахунках 93 «Витрати на збут» і 92 «Адміністративні витрати».

2. Торгові підприємства закупають товари за купівельними цінами, а продають дорожче – за цінами продажу. В оптовій торгівлі облік придбаних товарів ведеться за купівельними цінами або за продажними.

3. Фінансовий результат від реалізації товарів у торгівлі визначають як різницю між цінами продажу без ПДВ (доходом від реалізації) та купівельними цінами (собівартістю) реалізованих товарів і витратами обігу. Ціни продажу, відповідно, мають встановлюватися в такому розмірі, щоб окупити витрати обігу і забезпечити певний рівень прибутку.

Специфічні рахунки для обліку в торгівлі:

28 «Товари» (з відповідними субрахунками); 902 «Собівартість реалізованих товарів»; 702 «Дохід від реалізації товарів»; 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» – для обліку витрат обігу.

Щодо основних ділянок бухгалтерського обліку, то облік суттєво не відрізняється від обліку в промисловості:

- облік грошових коштів ведеться згідно з постановами правління НБУ; особливістю є обов'язковість застосування РРО при розрахунках готівкою і можливість здавання виручки до банку торговим підприємствам, які здійснюють торгівлю вночі, вранці наступного дня;

- облік оплати праці, фінансова звітність, облік розрахункових операцій, облік капіталу, необоротних активів тощо суттєво не відрізняється від інших галузей;

- торгові підприємства витрачають досить значні кошти на рекламу, зокрема, на рекламування товарів у вітринах.

Облік у торгівлі ТОВ «АНД ГРУПП» має певні особливості:

- на відміну від виробництва, в торгівлі нічого не виробляють, надана послуга не має кількісних характеристик;
- у торгівлі відсутній процес визначення виробничої фінансової собівартості результату, а отже, прямих і непрямих (накладних) витрат, обліку готової продукції та інших облікових робіт, характерних для виробництва;
- в оптовій торгівлі здійснюють груповий облік товарів на підставі розрахункового методу згідно з бухгалтерськими документами та оперативними даними;
- витрати торговельних підприємств становлять витрати обігу, що не включають до вартості товарів, належать до витрат звітного періоду, обліковуються на відповідних статтях адміністративних витрат, витрат на збут і фінансових витрат,

а також списуються на фінансовий результат звітного періоду.

Організація обліку товарів залежить від ряду факторів:

По-перше, при застосуванні оптової форми реалізація товарів не збігається із вступом коштів. Тому виникає необхідність урахувувати дебіторську заборгованість від моменту поставки товарів до моменту отримання платежу за них.

По-друге, наявність різних цін при придбанні й реалізації товарів. Цей фактор обумовлює ведення обліку товарів, або по купівельній (первісної) вартості, або за ціною реалізації. Якщо підприємство враховує товари за ціною реалізації, то виникає необхідність урахувати різницю між цінами реалізації й придбання, а саме торговельну націнку.

По-третє, промислові й інші виробничі підприємства мають вироби, матеріали, продукти, спеціально придбані для продажу. Ці матеріальні цінності також підпадають під категорію «товари».

На ТОВ «АНД ГРУПП» використовують програму 1С: УТП 8.2 та «М.Е.Дос». Дане програмне забезпечення дає змогу відслідковувати залишок товарних запасів на складах, а також на балансі підприємства.

Облікова політика підприємства містить норми щодо обліку товарних запасів, зокрема списання первісної вартості товарів та матеріалів, які з тих чи інших причин не можуть підлягати наступній реалізації. Саме керівництво має право надавати перелік товарів чи матеріалів, які можуть бути списані бухгалтером. Також мають місце певні ліміти для списання товарів. Так, наприклад, якщо вартість зіпсованих товарів, або ж тих, термін придатності яких не перевищує тисячу гривень бухгалтер має право списати вартість даних товарів на втратні рахунки. Якщо вартість перевищує встановлений ліміт, керівництво погоджує списання визначеної вартості.

З метою контролю за кількістю товарних запасів та їх первісною вартістю, співвідношенням наявних товарів та їх відображенням в обліку бухгалтер проводить інвентаризацію товарних запасів в системі бухгалтерського обліку. Отримані дані порівнюються із даними фізичної інвентаризації на складі задля виявлення відхилень (недостач, надлишку, неправильно облікованих товарів, тощо). У випадку недостачі, бухгалтер, як і працівник складу проводять перевірки з метою виявлення причин виникнення, та за потреби, здійснення корекцій в системі обліку.

Також за допомогою спеціальних вбудованих функцій бухгалтер може зарезервувати певну партію товару з метою наступного продажу замовнику. У даному випадку створюється спеціальний ордер, який містить повний перелік товарів, зокрема найменування, кількість товару, вага, тара, місце зберігання (склад), тощо.

Даним способом дає змогу планувати товарні запаси та спрогнозувати необхідність поповнення товарів на складі з метою підтримання безперебійної роботи підприємства та задоволення потреб покупців.

Отже, така система організації обліку породжує проблему можливої невідповідності бухгалтерського та складського обліку, що загалом може вплинути на коректне звітування товарних запасів оптового підприємства.

Належним чином організований бухгалтерський облік реалізації товарних запасів має важливе значення для підвищення ефективності роботи підприємств, для забезпечення своєчасних і повних розрахунків з бюджетом за податковими зобов'язаннями з податку на додану вартість.

Окрім бухгалтерського обліку, на підприємства неабияку вагу має саме управлінський облік. У випадку товарних запасів вага управлінського обліку дещо зростає, оскільки її основною метою є управління товарними запасами в напрямку утримання їх величини, що відповідатимуть потребам підприємства, а також забезпечать його безперебійну роботу за умови зважених витрат.

Поставлена мета обумовлює дії менеджменту підприємства, які полягають у веденні обліку товарних запасів, визначенні терміну зберігання товарних запасів (це найбільш актуально для продтоварів), необхідність розміщення замовлення на поставку наступної партії продукції, а також кількість необхідної продукції з урахування таких акторів як сезонність, попит та пропозицію на ринку, тощо. Управління товарними запасами це складний, багатоетапний процес, який складається із комплексу заходів, що спрямовані на формування належної структури, підтримання оптимального, обґрунтованого обсягу товарних запасів та їх своєчасного поповнення.

З урахуванням вище окреслених проблем доцільно виділити наступні напрями удосконалення обліку, які, на наш погляд, матимуть позитивний вплив на діяльність підприємства не лише у напрямку управління запасами, але й в цілому:

1. В умовах євроінтеграції України необхідним елементом системи організації обліку та звітності товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі стає застосування міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS) та бухгалтерського обліку (IAS). Зокрема, доцільним є дотримання вимог міжнародного стандарту бухгалтерського обліку IAS 2 «Запаси» щодо визначення собівартості запасів та подальшого визнання собівартості як витрат, а також формування калькуляції витрат за допомогою різноманітних формул.

2. На сьогодні не всі підприємства оптової торгівлі мають затверджені правила чи принципи облікової політики підприємства. У такому випадку, вважаємо за доцільне сформулювати правила облікової політики з урахуванням специфіки підприємств, а також відповідно до потреб підприємства в запасах. Облікова політика підприємства повинна містити базові правила обліку товарних запасів та поводження з запасами, що не підлягають подальшому продажу. У даному аспекті пропонуємо встановити ліміти на списання товарних запасів, що не передбачені для подальшої реалізації.

Дані ліміти повинні бути документально затверджені керівництвом підприємства. Також доцільно сформулювати дієвий механізм документообороту та прийняття рішення щодо можливого списання товарних запасів та зберігання підтверджуючих документів (для прикладу, дані інвентаризації, порівняльний аналіз результатів інвентаризацій проведених бухгалтером та працівником складу, опис товарів і т.д.). Також з метою забезпечення безперебійної роботи підприємства повинні бути встановлені ліміти наявності товарів на складі. Дані ліміти повинні базуватись на даних попиту та пропозиції, даних статистики продажів тих чи інших

видів продукції, а також прогнозу можливих продажів в середньостроковому періоді. Такий підхід дасть змогу забезпечити наявність на складі оптового підприємства оптимальної (обґрунтованої) кількості товарів та зменшити можливість псування товарів та їх подальшого списання.

3. Вирішення проблем організації бухгалтерського обліку товарних запасів на оптових підприємствах видається не можливим без удосконалення управлінського обліку.

Таким чином, вважаємо, що у напрямку формування раціональної структури товарних запасів та їх обґрунтованого обсягу, підприємствам необхідно використовувати декілька методів управлінського обліку. Поєднання декількох методів дасть змогу отримати більш ґрунтовні результати, а також побудувати облікову політику таким чином, що вона забезпечуватиме безперебійну діяльність підприємства, відповідатиме цілям підприємства та позитивно впливатиме на фінансові результати поточного та майбутніх періодів.

4. Окрім вище зазначеного доцільно також наголосити на необхідності удосконалення інформаційного забезпечення процесу організації бухгалтерського обліку. Оскільки оптові підприємства мають значні товарні потоки та динамічний товарообіг, надзвичайно важливо обрати програмне забезпечення, яке дасть змогу не лише ефективно калькулювати вже існуючі та вносити нові товарні запаси, ефективно проводити інвентаризацію товарних запасів, але й оперувати значними обсягами даних з метою формування звіту для прийняття подальших рішень стосовно списання товарних запасів, придбання нових товарів, формування резерву, тощо.

Варто наголосити, що раціональне та обґрунтоване управління товарними запасами на основі складського, бухгалтерського, управлінського обліку здійснює значний вплив на фінансовий стан торгівельного підприємства. Вважаємо, що для покращення організації бухгалтерського обліку товарних запасів на ТОВ «АНД ГРУПП» доцільно переш за все переглянути облікову політику підприємства та встановити ліміти для списання товарних запасів, їх резервування на накопичення. Також для здійснення більш детального бухгалтерського обліку підприємства доцільно використовувати програмне забезпечення, яке дає змогу проводити інвентаризацію в системі, створювати резерви товарів для потенційних замовників, прогнозувати необхідність поповнення товарних запасів.

Як свідчать дані, за аналізований період оборотні активи підприємства збільшились на 11171,4 тис. грн. за рахунок їх збільшення у 2019 році порівняно з 2018 роком на 2631,9 тис. грн. та у 2020 році порівняно з 2019 роком на 8539,5 тис. грн.

У 2019 році порівняно з 2018 роком збільшення оборотних активів було викликано збільшенням коштів у розрахунках на 3325,7 тис. грн. та грошових коштів та їх еквівалентів на 182,7 тис. грн. Однак, відбулось зменшення запасів на 790,5 тис. грн. та інших оборотних активів на 86,0 тис. грн.

У 2020 році порівняно з 2019 роком збільшення оборотних активів відбулось за рахунок збільшення коштів у розрахунках на 5881,5 тис. грн., запасів на 2332,5 тис. грн. та грошових коштів та їх еквівалентів на 325,5 тис. грн.

В цілому у 2020 році порівняно з 2018 роком збільшення оборотних активів відбулось за рахунок збільшення коштів у розрахунках на 9207,2 тис. грн., запасів на 1542,0 тис. грн. та грошових коштів та їх еквівалентів на 508,2 тис. грн. При цьому інші оборотні активи зменшились на 86,0 тис. грн.

Слід зазначити, що за аналізований період постійно відбуваються коливання у питомій вазі запасів в загальній сумі оборотних активів. Так, у 2018 році вони займали 56,92% від загальної суми оборотних активів, у 2019 році вже 12,59%, а у 2020 році 21,77%. Тому на наступному етапі аналізу слід розглянути склад, структуру та динаміку запасів та визначити за рахунок чого відбуваються такі коливання.

Як свідчать розрахунки у 2018 році прибутковість запасів підприємства складала 8,09%, тобто на 1 грн. середньорічних залишків запасів припадало 8,09 коп. чистого прибутку. У 2019 році ситуація значно покращилась, прибутковість запасів зросла до 48,25%, тобто на 1 грн. середньорічних залишків запасів припадало вже 48,25 коп. чистого прибутку. У 2020 році підприємство отримало ще кращий результат, тобто на 1 грн. запасів припадало вже 1 грн. 45 коп. чистого прибутку.

За аналізований період на підприємстві відбулось збільшення кількості оборотів на 11,03 обороти за рахунок збільшення кількості оборотів у 2019 році порівняно з 2018 роком на 7,31 оборот та у 2020 році порівняно з 2019 роком на 3,72 оборота. Дана ситуація підтверджується змінами у значенні показника «тривалість одного обороту». Так у 2018 році тривалість одного обороту запасів складала 349 днів, у 2019 році – 43 днів, у 2020 році 30 днів. Тобто, в цілому за аналізований період відбулось прискорення оборотності запасів на 319 днів, в тому разі у 2019 році порівняно з 2018 роком на 306 днів та у 2020 році порівняно з 2019 роком на 13 днів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності показує, що у 2018 році за рахунок грошових коштів та дебіторської заборгованості підприємство здатне було погасити 46% поточних зобов'язань, у 2019 році – 100%, а у 2020 році вже 101% при нормативному значенні від 80% до 100%.

Коефіцієнт загальної ліквідності показав, що у 2018 році підприємство за рахунок оборотних активів здатне погасити 107% своїх поточних зобов'язань, у 2019 році – 115%, а у 2020 році вже 130% при нормативному значенні від 200% до 250%.

Розглянемо детальніше наведені процедури:

1. Видача дозволів. Повинна існувати відповідна система видачі дозволів керівництвом на ті або інші господарські операції і види діяльності.

2. Відображення в обліку фактів господарської діяльності. Усі факти господарської діяльності повинні бути зареєстровані для полегшення підготовки фінансової звітності й обліку засобів.

3. Документація. Розробка і використання відповідних форм документів допомагає забезпечити належне відображення в обліку господарських операцій.

4. Обмеження доступу. Доступ до засобів повинний здійснюватися в строгій відповідності з дозволами, виданими керівництвом.

5. Періодичні незалежні перевірки. Звірення облікових даних із фізичною наявністю повинно здійснюватися незалежною особою.

6. Поділ обов'язків дозволяє помітити помилку як мінімум ще одною особою.

7. Кадрова політика. Варто практикувати підбор фахівців, ротацію головних фахівців, контроль виконання графіка відпусток, а також оформлення матеріальної відповідальності з особами, що працюють із грошми і цінностями, що припускає перевірку даних про матеріально відповідальних осіб і захист фірми від розкрадань з їхнього боку.

АНОТАЦІЯ

Путренко В.В. «Особливості обліку та контролю операцій оптової торгівлі: сучасний стан та перспективи розвитку (на прикладі ТОВ "АНД ГРУПП")»»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік і аудит».

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2021.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти та діюча практика обліку, контролю і аналізу операцій оптової торгівлі на прикладі ТОВ «АНД ГРУПП».

Проаналізовано основні показники діяльності та ефективність використання товарних запасів на ТОВ «АНД ГРУПП».

Запропоновано шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку та контролю операцій оптової торгівлі на підприємстві.

Ключові слова: облік, контроль, аналіз, операції оптової торгівлі, ефективність використання.

ANNOTATION

Putrenko V. K. Features of accounting and control of wholesale trade operations: the current state and prospects of development (on the example of LLC "AND GROUP")

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 071 «Accounting and Taxation» for the educational program «Accounting and Auditing».

(title of the educational program)

Odessa National Economics University. – Odessa, 2021.

The work deals with the theoretical aspects and current practice of accounting, control and analysis of wholesale trade operations on the example of LLC " AND GROUP".

Author analysis the main performance indicators and efficiency of use of inventories at LLC "AND GROUP "

Author offers ways to improve accounting and inventory control wholesale trade operations at the enterprise.

Keywords: accounting, control, analysis, wholesale trade operations, efficiency of use.